

REMINISCENCE

Darka Podmenik

Nomenj, avgust 1991, poletna šola o procesih samoorganiziranja in smopomoči. V odnosu do poletne šole sem se sprva postavila v držo nepristranske opazovalke, ali bolje rečeno kolekcionarke. Želela sem se seznaniti z novimi metodami skupinskega dela in tistimi, ki so pri nas v uporabi; želela sem zvedeti, ali so med temi metodami tudi take, ki bi si jih bilo vredno поблиže ogledati, kakšne so usmeritve pri nas obstoječih psihoterapevtskih in vzgojnih praks, kakšni so vplivi iz tujine, kdo igra kakšno vlogo na institucionalni šahovnici tega področja.

Ta namen sem le deloma uresničila; začela sem sicer pripravljati članek, morda kdaj drugič... Na tem mestu bi rada povedala nekaj drugega. Najprej o starem načelu skupinske dinamike. Pri meni je delovalo - pomaknilo me je iz moje zavestno zgrajene "poze", ali blažje, iz priprave na srečanje s šolo. Ni me pretreslo oziroma porušilo moje drže soočenje z "novim", marveč soočenje s "starim"; pojavile so se reminiscence in postajale vse močnejše. Še danes imam opraviti z njimi - ko terjajo refleksijo in interpretacijo.

Kolonija z motenimi otroki na Rakitni, leta 1975. Prebijam se po debelim, natipkanem zborniku brez kazala, brez struktur, nejasno naslovljenih in

nedosledno podpisanih prispevkov; od programov, zabeležk, metodološke sistemacije, strokovnih prispevkov, dvogovorov... Toda kljub temu - to so dobri prispevki, odkrito se čudim njihovi kvaliteti. Težko bi rekla, kaj določa to kvaliteto, eno sta prav gotovo znanje in izkušnost. Toda ali je to mogoče? V povprečju smo bili vendar stari nekaj čez dvajset let. Prizadetost? Morda je to, spominjam se, kako zelo smo bili vsi prizadeti, opisi opazovalcev pravijo, kako "sproščeno-flegmatični" smo bili videti, toda spomnim se, da je bilo vse, kar se je dogajalo, tako zelo "zares". Vse smo dali od sebe, to je tudi mogoče videti in tega se tudi spominjam, bili smo "na nivoju", in to na približno enakem in relativno visokem. Ko danes razmišljam zakaj, menim, da je bilo tako v veliki meri zato, ker nam ni šlo za denar, ker ni bilo delitve moči, zaradi nestrukturiranosti socialne situacije, vsi smo morali izkazovati kar največjo moč... Bilo je še dosti drugega, imeli smo podobne drže v odnosu do svojih preteklih izkušenj; reflektirali smo jih zelo kritično in zelo globoko, to je zahtevalo od nas interpretacijo, za interpretacijo pa je bilo treba izbrati in uporabiti "sredstva"; tako smo bili vsi "pismeni", eni dobesedno, drugi so se preskušali v umetnosti, znanosti, vzgoji. Očitno pa nas je gnalo še nekaj drugega; svojim slabim izkušnjam s šolo, družino, fakulteto nismo obrnili hrbta, ampak so nas gnale v nekaj od njih drugačnega - v simbolno in dejansko kreacijo drugačne družbenosti.

Spominjam se navdih, ki je nakaj posebnega in ki sem ga nekoč imenovala "navdih odprtih možnosti". V prispodobi rojevanja je blizu tistim, ki so močno doživeli porod, podobno tudi tistim, ki so v stiku z malimi otroki, na splošno je prepoznan kot navdih pri aktu kreacije. Nekoč, v Rokavcih, ko je bila moja hči še zelo majhen dojenček, sem zapisala v dnevnik: "Ajček je vir neslutelih možnosti, a z vsakim dnevom jih je manj." Pri tem sem bila zelo prizadeta, ker sem vedela, kako samodejno in neobhodno te možnosti zapiram. Ta navdih je prisoten tudi pri nastajanju skupin, v poletni šoli sem ga ponovno reflektirala: "Ali je sploh to *tisto*...", kot da bi srečala otroka petnajst let potem, ko sem prisostvovala njegovemu rojstvu, in rekla: "Takšen torej si..., jaz pa sem mislila /občutila /upala..." Nikoli ga ne bi mogla doživeti neprizadeto. Bolečina ni v razočaranju, ker to *ni tisto*, kar sem pričakovala, ampak v spoznanju, da to *je tisto*, za kar sem si prizadevala - realizacija možnosti.

Na poletni šoli sem se tako srečala z institucijo, ki je bila stara že

šestnajst let in ki naj bi se začela, kot je mogoče prebrati iz nekaterih opisov, na Rakitni. Ta ugotovitev je v meni povzročila kritični refleks, spodbujen s samoljubnim razočaranjem in prirojenim odporom do institucij: to vendar ni tisto, tu je nekaj /nekdo zameštral štrene... Prebiral sem definicije /interpretacije tistih, ki vodijo počitniški tabor in poletno šolo. Naredila sem tudi majhen strokovni test: iz svojega teksta o procesu institucionalizacije sem izbrala nekaj socioloških definicij družbenih institucij in jih primerjala z opisi in definicijami poletnega tabora s težavnimi otroki. Nedvomno, šlo je za vsebinsko specifično institucijo.

Dušan Žagar
...

Dejstvo je, da se nastajajoča družbena oblika v stikih z drugimi, starejšimi in že institucionaliziranimi, obrusi. Zgladijo se njene tako pozitivne kot negativne posebnosti, tako kot bi ostri krivulji vzponov in padcev prirezal vrhove. Če se spomnim prve kolonije na Rakitni - obstajali in vztrajali smo v "drugačnosti", avtentičnosti in celovitosti odnosov med udeleženci ter v konfliktnem odnosu z okoljem, O tem govorijo domala vsi prispevki oziroma refleksije in interpretacije v zborniku Rakitna '75. To je bila "drža", ki je ni bilo mogoče ohraniti. Tako kot je dr. Mesec zapisal v zborniku (povzemam): proces institucionalizacije je mogoč bodisi v totalni osamitvi kolonije - še en "azil" (op. D. P.), bodisi v podreditvi že obstoječim institucijam, bodisi s postopnim rahljanjem barier okolja in uveljavljanjem specifičnosti nove družbene oblike v drugih, že obstoječih institucijah.

...

Iz dokumentacije o letošnji poletni šoli je razvidno, da je tabor s težavnimi otroki ena od skupin za samopomoč, ki kot splošnejša družbena oblika pridobivajo na pomembnosti, ne le zaradi svojih "notranjih" kvalitiet, ampak tudi zato, ker jih okolje potrebuje. Ta razvojno konstruktiven odnos med institucijo "skupine za samopomoč" in drugimi institucijami oziroma njenim okoljem lahko razložimo z avtopoetičnostjo posameznih skupin (za kar se zavzema prof. Striuh), z odprtostjo institucije kot celote pa tudi z adaptabilnostjo in sprejemljivostjo okolja. To zadnje je pravzaprav novum, neka nova kvaliteta družbenega sistema kot celote. Sicer pa je to že druga tema. Če se vrnem k utrinkom iz preteklosti, lahko sklenem to razmišljanje z ugotovitvijo, da skupine za samopomoč (in v njihovem okviru tabor in poletna šola kot obliki strokovnega izobraževanja za ekspertno delo v teh skupinah) predstavljajo realizacijo tretje (po mojem najprimernejše) od zgoraj

omenjenih možnosti za institucionalizacijo alternative, ki je imela svoje vire tudi na Rakitni.